

„Jezik očistite peg, opiliti gladko mu rujo,  
Kar je najetiga v njem, dajte sosedu nazaj!“

večkrat besede iz nemškega ali laškega jezika prevzete, česar mu ne moremo odobriti, če se tudi sam skuša v svojem uvodu k „Pesmi o zvonu“ opravičevati. Take besede so postavim v sledečih vrsticah:

„Če ognja rop je blago lih.“

Pesem o zvonu.

„In viža modro  
Domače oprave.“

Pesem o zvonu.

„V trenutju sta previžana.“

Ibikovi žerjavi.

„In upamo, de zelenilo  
Bo v lepši cvet iz praha trug.“

Pesem o zvonu.

„Ibikove!“ ime štimano  
Vsim persam novo vseka rano.“

Ibikovi žerjavi.

Dalo bi se še nekoliko manjših i bolj redkih pomanjkljivosti naštetih, kar se nam pa nepotrebno zdi. Vse te napake tedaj so, kakor smo že gori rekli, i kakor se iz tu navedenih razvidi, le slovniške i nikakor ne podirajo včinka in vspeha celega umotvora, v katerem se najdejo. Pesniška umetnost, pesniški duh veje nam iz vseh pesmi nasproti, nekoliko manj se vé da iz zadnjega dela: prevoda Byronove Mazepe, katere ne bomo tako ostro sodili, če premislimo, da so vsled skoraj dvajsetletne boleznii pesnikove telesne i gotovo tudi duševne njegove moči oslabele in opešale. Vendar moramo pri tem delu zopet to pritrditi, da so oblike v njem pravilnejše, da je manj slovniških pomot kakor v prejšnjih delih, da tedaj Koseski ni zaostal v napredku, katerega je slovenski jezik storil, akoravno se mnogo mnogo let ni s pisarijo pečal in akoravno se tega sam boji; vsaj poje v vvodu k Mazepi:

„Tak je z menoj — pa ne v pregledu krasa —  
V obziru le na spanja dolgi tek,  
V obziru na premembe vad in glasa,  
Ki nakupiči jih ta pusti vek,  
Ne meni le, občinsko vse okrogo,  
Kdo rajnih bi spoznal Slovenjo nek? —  
Če kdo tedaj — ne bo jih, djal bi, mnogo —  
Te stike bral, al brati slišal bo,  
Naj gre nazaj, prijazno v srcu slogo,  
Teh dv ajsset let; tam je koren za to.  
Tokrat smo vsi enako še pisali,  
Je manj besed, ko misli mar bilo,  
Smo terna v prst, ne črke v trn se bali,  
Če kaki grm ni ves po volji bil,  
Smo volke v njem, ne tičie preganjali.“

Pregledali smo v kratkem delovanje moža, ki se je od prve svoje mladosti do visoke starosti neprenehljivo za svojo domovino trudil, jo v viharnih časih kot zvest stražnik čuval\*) i ji „z govorno svojo silo“ tudi mnogo drugih srčnih braniteljev pridobil. Čut najvišega spoštovanja mora nas prevzeti, če čujemo, da se še zdaj ni k miru podal, kakor bi marsikdo pričakoval, ampak da še kot šestinsedemdesetletni starček neutrujen dela svojemu narodu na čast i korist, prestavlja Dantejev pesmotvor „Divina commedia“, med tem ko se že zgotovljen prevod cele Ilijade kakor tudi igre „Sakuntala“, v sanskritskem jeziku zložene od indijskega pesnika Kalidasa, pridno tiska.

\*) Leta 1848 posebno, ko so se sploh evropejski narodi začeli močno i močnejše gibati, so se tudi Slovenci tega gibanja vdeleževali. Dolžnost možev, ki so narodu na čelu stali, je bila: skrbeti, da narod ne zaide na krive poti. Tudi Koseski je večkrat povzdignil svoj svareči i svetujoči glas, ne samo v pesniški, ampak tudi v nevezani besedi. Primeri njegova sestavka: „Moje misli“, str. 83 i „Potrebne besede“, str. 88 v „Novicah“ leta 1848.

Konečno živo opominjam slovensko mladino, izvrstna dela tega našega pesnika marljivo prebirati; ona ga tolažijo v žalostnih, zabavljajo v veselih dneh, ona mu bistrijo pamet, krepijo duh i blažijo srce. — Pripoveduje se o Aleksandru Velikem, da je Homerja tako marljivo čital, da ga je vedno seboj nosil i celó ponoči imel pod svojo blazino. Enako bi bilo želeti, da bi tudi vsak slovenski dijak Koseskega imel v svoji knjigarnici, še bolj pa, da bi se ravnal po njegovih ukih, njegovih nasvetih; takih sinov bi se slovenska domovina ne imela sramovati, taki sinovi bi bili njen ponos, njena čast.

## Slovstvo.

\* *Geschichte Krains von der ältesten Zeit bis auf das Jahr 1813. Mit besonderer Rücksicht auf Cultur-entwicklung von August Dimitz, k. k. Finanzrath, Secretär des historischen Vereins für Krain; erste Lieferung, Laibach 1874 bei Kleinmayr & Bamberg.*

To je naslov večemu zgodovinskemu delu, čegar prvi zvezek smo dobili v roke in o katerem hočemo tudi mi nekoliko spregovoriti.

Ploden sad tihega delovanja našega zgodovinskega društva, po nepozabljivem nadvojvodi Ivanu leta 1843 osnovanega, je po sedanjem tajniku društva, c. kr. finančnem svetovalcu gosp. Avg. Dimicu na svitlo dana „zgodovina dežele Kranjske od najstarejše dōbe do leta 1813.“ Naloga, katero si je stavil gosp. Dimic, je vredna tem večega pripoznanja, ker dela temu količkaj podobnega razen Vodnikovega in Linhartovega\*) še nimamo, kajti zgodovina vojvodine Kranjske, okraja Tržaškega in grofije Goriške od leta 1809 obsega le 58 strani in veljá le za zeló površno kronologijo ali naštevanje zgodovinskih letnih števil. Gosp. Dimicu je bila pri znanstvenem načrtanju dogodeb na pomoč le ona obširna tvarina, ki se nahaja v splošni literaturi od najstarejše do najnovejše dōbe in v shrambah zgodovinskih društev sicer na kupe, toda v stotinah knjig in rokopisov raztresena. Vsak, kdor količkaj zamore umeti, kako težko je izpeljati namen, kakoršnega se je lotil gosp. Dimic, bo pripoznal nenavadno pridnost pisateljevo, posebno, če vidi, da nima prvi le 87 strani debeli zvezek nič manj nego 451 citatov, s Ptolomejem, Plinijem, Tacitom in Strabonom pričenshi noter do zgodovinsko klasične literature nove dōbe, kakor Mommsen, Zeus, Lotterer i. dr.; s tem je pisatelj dokazal, da je leta in leta nevtrudljivo prebiral in študiral.

Lahko tedaj rečemo, da bo pisatelju brez dvoma ostala zasluga, da je prvo nepretrgano specialno zgodovino dežele Kranjske sestavil; iz tega stališča pozdravljamo njegovo trudapolno delo s tem večim veseljem, ker le predobro vemo, kako potrebno je študiranje zgodovine — te najvažnejše učiteljice narodov. — Mi se ne spuščamo v drobno pretresanje tega dela, marveč pripuščamo to strokovnjakom, kakor je Trstenjak i. dr. Vendar tega ne moremo zamolčati, da se nam zdi, kakor bi se bil gosp. Dimic postaviti hotel posebno na nemško stališče, ker se o Keltiškem vprašanji pokaže odločnega nasprotnika slavjanskih zgodovinarjev, kakor so: Nestor iz Kieve, Surowiecki, Bulgarin in Šafařik in zlasti nasprotuje odločno mnenji zadnjega, ki trdi, da so prvotni slavjanski prebivalci bili pregnani po Keltih okoli leta 350 do 136

\*) Linhartovega „Versuch einer Geschichte von Krain und den übrigen südlichen Slaven Oesterreichs“ sta prišla v Ljubljani leta 1788 le 2 zvezka na svitlo, ki obsegata samo dōbo od prvega sledú prebivalstva v deželi do prve naselbe kranjskih Slovencev. Pis.



pred Kristusom; gosp. Dimic je te misli, da so najprej Kelti, za njimi Germani in še le za temi v 6. stoletju Slavjani stopili na zgodovinski oder. V tem je pa on osamljen, nihče razen njega tega ne trdi, kajti še celó po njem navedeni L. c. Lottner pravi, da so ob enem Slovani in Germani tû bivali; Gatterer pa kar naravnost trdi v svojem odlomku splošne zgodovine, da celó že gotiški zmagovalec Ermanrik Slované leta 322 pred Kr. kot v tej deželi naseljene pozná. O tem so strokovnjaki zgodovinarji in jezikoslovci že toliko pisarili in govorili, da bi se v nepristranskem zgodovinskem delu ne smelo ne to ne ono za prav gotovo in določno trditi; tudi moramo obžalovati to, da gosp. Dimic po različnih tiskanih delih objavljene študije naših slovanskih zgodovinarjev le za sad narodnih sanjarij proglašá. Mi take izjave tem bolj obžalujemo, ker nam pojasnijo stališče in zadržaj, v katerem ima biti v tem delu pisana vsa zgodovina Kranjske (slovenske) dežele, in pelje do tistih zmot, ki že v prvem zvezku nemštvo tako povzdigujejo, da se izpeljava imé „Noricum“ od besede „Nordreich“ in „Carnien“ od „Hornien“, to je „Horn“ (po robatih gorah, iz katerih so prišli ti Karnijani). Ker se tû govori o Keltih, to je o narodu od Germanov po rodu in jeziku čisto različnem in samostojnem, se nam vendar-le zdi še preveč drzno, keltiška imena razlagati po nemškem jeziku. „Noricum“ je segal na severu do Donave, pa še le onstran te reke so bivali Germani. Kako li bi mogla priti dežela, ležeča zunaj tedajšnje Germanije na čisto keltiški zemlji, do imena, ki bi bilo čisto germanske korenine?! Ali je imel že cesar Tiberij nemško telesno stražo (str. 31), dalje ali so bili že za časa cesarja Dioklecijana na čelu provincij razen prokonzulov, konzularjev in rektorjev tudi že uradniki z imenom zdaj navadnim, namreč predsedniki (str. 54), in ali so bili za finančne zadeve že tisti čas drugačni uradniki z imenom „davkarski direktor“ (str. 55), za to se ne bomo pričkali, ker nimamo ne mi, ne pisatelj Dimic dokazov.

Tudi še nekaj družega žali oko bralca, namreč nedoslednost v pisavi imen krajev, rek, gorá itd. Nekatera teh imen so pisana po slovenskem pravopisju, kar se nam hvalevredno zdi; zakaj niso vsa? Kako zbadajo oko na pr. besede „Gollouz“, „Hrenowitz“ itd.! Morda napotimo s to prijazno opombo gospoda Dimica, da bo v prihodnjih zvezkih v pisavi slovenskih imen se bolj držal pravopisja. Želimo pa tudi, da bi svoja priznanja in hvale vredno delo popolnoma nepristransko, najmanj pa v davši se zdaj slučajno moderni misli, kakor da bi vsa „kultura“ prihajala edino le iz Nemčije, dokončal; kar se nas tiče, bomo svojim bralcem tudi zadržaj prihodnjega zvezka kolikor toliko opisali.

Vnanja oblika knjige je prav lična, cena vsakemu zvezku za naročnike 1 gold.

## Zabavno berilo.

### Iz sodnijskega življenja.

Po spominu skušenega starega pravnika.

Spisuje Jakob Aléšovec.

I.

#### Poštné nakaznice.

(Konec.)

Grem v sobo nazaj, kjer sta krčmar in njegova lična hčerka ravno postavljala vrče piva pred goste. Jaz vzamem stol, ga postavim na desno stran Planavskega in se spustim v pogovor ž njim. Danes je bil

ali vsaj se mi je zdel boljše volje od včeraj, toraj sva bila kmalu v besedi. Čez nekoliko časa grem zopet ven, pokličem krčmarja na stran in rečem mu:

„Gospod krčmar, čez par minut, ko bom jaz zopet šel v sobo, me pokličete ven in sicer tako, da prašate med vrati, kateri gospodov je Engelbert Breier. Razumite? Zapomnite si imé.“

„Čemu?“ praša krčmar, kateri tega ne zapopade.

„To boste pozneje zvedeli. Gre za neko stavo, katero bomo potem zapili.“

„A tako! Je že dobro! Bom storil.“

„Engelbert Breier! ste razumeli. Ponavljajte imé!“

„Engelbert Breier,“ kriči krčmar, tako da sem se bal, da bi se ne bilo slišalo v sobo. Toda zavoljo splošne veselosti ni nihče slišal tega klica, o tem sem bil prepričan, ko sem zopet na desni strani Planavskega sedel.

Krčmar stopi čez par minut v sobo in reče: „Kateri izmed gospodov je gospod Engelbert Breier?“

Jaz čutim, kako se moj sosed pri klicu tega imena strese, in dam svojima pomagáčema znamenje pozornosti. Bil sem zdaj svoje stvari gotov, tik mene sedeči je bil oni goljuf, ki je z nakaznicami gostilničarja Mlinarja ogoljufal.

„Engelbert Breier? Tako se nihče od nas ne imenuje,“ odgovori moj prijatelj.

„Pač, pač,“ pa pristavim jaz, „tukaj je.“ Pri teh besedah primem svojega kviško skočivšega soseda za desno roko, katera se je hotela pogrezniti v levi prsni žep, kjer je bil revolver.

„Da pa tudi veste, kaj je ta Engelbert Breier, vam povem, da je to že davno sledén goljuf, katerega jaz tukaj izrečem za prijetege.“

Planavski obledi, a le trenutek, potem se zaletí v mene z vso močjo, da bi mi iztrgal svojo desno roko in prišel do revolverja, pa moja pomagáča sta ga bila že zgrabila in eden mu potegne revolver iz žepa.

„Zvežita ga, potem na voz, drugi pa goni konje. Za-nj sta mi oba porok s svojo glavo. Jaz se pripekljem precej za vama.“

Družba strmeča molči, ko se to godí, in še le ko sta bila močna služabnika spravila zagrabljenega iz hiše, se obrnejo vseh oči v mene, pričakovajoče pojasnila. Moj prijatelj spregovori prvi.

„Kaj to vse pomeni? Razloži nam vse in opraviči svoje ravnanje, kajti če nisi svoje reči gotov in si delal kar tje v en dan po sumu, potem dobiš z mano opraviti!“

„Pojasnenje, se mi zdi, sem dolžan vsi častiti družbi. Čujte!“ Na to jim povem vse, kar sem vedel in pristavim:

„Žal mi je le, da sem moral svojo dolžnost izpolniti brezozirno. Toda, kakor ste videli, hudodelnik je nevaren in če bi bil količkaj sumljivega zapazil, bi bil zginil, kakor nekdanj; toraj ga nisem smel več spustiti iz rok.“

„Ubogo dete moje!“ pravi tužno moj prijatelj. „Ljubilo je hinavca iz vsega srca in vendar on je ni mogel ljubiti. Kako bo žalostna, obupna, ko ga ne bo nazaj! Kaj ji bomo sporočili?“

„Jaz bi ti vedel svetovati, prijatelj. Vrnivši se poročite, da je moral hitro odpotovati, ker ga je klical telegram k smrtni postelji očeta. S tem je tudi zaročenje odloženo. Pozneje se ji pove resnica ali pa, da je umrl tudi on ali čisto na-njo pozabil. Na ta način bo počasi pozabila na-nj.“

„Tvoj svet je dober, prijatelj, jaz se ga bom držal. Ob enem ti izrekam hvalo, da si rešil mojo hišo sramote in mojo hčer zdaj še nepoznane nesreče. Podajmo se domu.“

„Mene izgovori pri svoji soprugi in hčeri in izreci